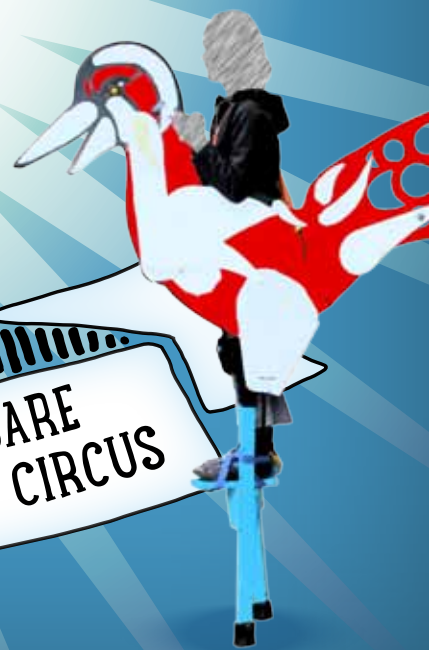

IEDEREEN OP STELTEN

of HOE JE MAATSCHAPPELIJK KWETSBARE
KINDEREN GROEIKANSEN KAN GEVEN MET CIRCUS

Colofon

CONCEPT	Rika Taeymans en Karin Nelissen
AUTEUR	Sophie Vitse
LEES- EN REFLECTIEGROEP	Karin Nelissen, Rika Taeymans, Jan Peyls, Sam Deckers, Emily Ghekiere
REDIGIE	Carlos Callaert
EINDREDACTIE	Laura Van Bouchout
VORMGEVING	Pieter Lesage, Imaginist

De foto's in deze brochure werden door heel wat mensen getrokken. Dankjewel!

De realisatie van deze brochure was enkel mogelijk door de steun van de Vlaamse overheid en de KBC.

Met steun van de
Vlaamse overheid

E E N U I T G A V E V A N

buurtwerk
't **Lampeke**

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veeleevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

INHOUD

-1- VOORWOORD	4
-2- MAATSCHAPPELIJKE KWETSBAARHEID	6
-3- CIRCUS	8
-4- CIRCUS MET MAATSCHAPPELIJK KWETSBARE KINDEREN	10
-5- VERLAAG JE DREMPEL	12
CULTURELE DREMPELS	13
PSYCHOLOGISCHE DREMPELS	14
INFORMATIEVE DREMPELS	15
PRAKTISCHE AANDACHTSPUNTEN	16
FINANCIËLE DREMPELS	17
-6- KEN DE UITDAGINGEN	18
EEN GOEDE CIRCUSBEGELEIDER	19
CONTINUÏTEIT	20
EEN STEVIG DRAAGVLAK	21
GEVOELIGHEDEN VAN DE DOELGROEP	22
-7- BEGIN TE BOUWEN	24
HET PROCES PRIMEERT	25
EEN DOORDACHTE OPBOUW	26
STERKE BEGELEIDERS	28
STRAF TEAMWERK	30
BETROKKENHEID	32
EEN DIVERSE GROEP	33
EEN PROACTIEVE AANPAK	34
OPBOUWENDE FEEDBACK	36
VERBINDEND WERKEN	37
PERSPECTIEF BIEDEN	39
- BIJLAGE 1 ~ EEN MOGELIJKE OPBOUW VAN EEN CIRCUSLES	40
- BIJLAGE 2 ~ ZELF CIRCUSMATERIAAL KNUTSELEN	42
- NUTTIGE CONTACTEN EN INFO ~	47

~1~ VOORWOORD

Iedereen kent circus,
maar krijgt iedereen
ook de kans ervan te
proeven?

Spectaculaire salto's of klungelige clowns... Iedereen heeft wel een beeld van circus. Maar circus reikt veel verder dan de kunstjes in de piste. Maar liefst 4400 kinderen volgen vandaag les in één van de vele Vlaamse circusateliers. En circus wordt alom gewaardeerd als educatief instrument.

Ook in het werken met kansengroepen wint circuseducatie aan terrein. In werkingen met maatschappelijk kwetsbare kinderen toont het zich een dankbaar medium. Kinderen krijgen er kapstokken om zich op een speelse en uitdagende manier veelzijdig te ontplooien. Ze krijgen haalbare succeservaringen aangereikt. En ze werken aan verschillende vaardigheden die nodig zijn om volwaardig te kunnen participeren aan de samenleving.

IEDEREEN OP STELTEN ontsproot uit een sociaal circusproject van Fabota en Cirkus in Beweging. Uit deze samenwerking bleek al gauw dat een circuswerking met maatschappelijk kwetsbare kinderen niet vanzelfsprekend is. De uitbouw en het behoud van de lessen vraagt om een specifieke aanpak. Het is een uitdagende zoektocht met vallen en opstaan.

IEDEREEN OP STELTEN wil kapstokken bieden voor al wie een circuswerking met maatschappelijk kwetsbare kinderen wil opstarten. Kant-en-klare oplossingen zal je hier niet vinden. Die bestaan gewoon niet. Elk kind, elke groep en elke situatie vragen een eigen aanpak. Toch zijn er bepaalde benaderingen die keer op keer hun nut bewijzen in het werken met deze doelgroep. **IEDEREEN OP STELTEN** deelt eigen ervaringen en hoopt je onderweg te inspireren. Want circus met maatschappelijk kwetsbare kinderen kan een verrijkende en boeiende zoektocht zijn die de moeite waard is.

Veel leesplezier!

PS

We kozen voor de algemene term 'kinderen' en doelen hiermee op de lagere schoolleeftijd, maar dit kunnen ook tieners zijn. Als we het hebben over maatschappelijk kwetsbare kinderen kunnen deze zowel van allochtone als autochtone afkomst zijn. En elke 'hij' in deze uitgave kan ook als een 'zij' gelezen worden.

kinderwerking

Fabota

Buurtwerk 't Lampeke vzw
Riddersstraat 147
3000 Leuven
016/238019
www.lampeke.be
info@lampeke.be

Fabota is de buitenschoolse kinderwerking van Leuven's buurtwerk 't Lampeke. Fabota organiseert een gevarieerd aanbod van huiswerkbegeleiding, spel, sport en culturele activiteiten voor kinderen uit de buurt, met bijzondere aandacht voor maatschappelijk kwetsbare kinderen.

Cirkus in Beweging
E. Ruelensvest 127
3001 Leuven
016/603263
www.cirkusinbeweging.be
info@cirkusinbeweging.be

Cirkus in Beweging is een open huis voor circuseducatie. Kinderen, jongeren en volwassenen worden er uitgedaagd om te proeven van en te experimenteren met circuskunsten. Cirkus in Beweging zet circusspel in als middel om hun individuele, sociale, motorische en creatieve ontwikkeling te bevorderen.

~2~ MAATSCHAPPELIJKE KWETSBAARHEID

In **IEDEREEN OP STELTEN** wordt bewust de term ‘maatschappelijk kwetsbare kinderen’ gebruikt. Beschrijvingen als ‘kansengroepen’ en ‘kansarmen’ zijn misschien bekender, maar toch minder goed gekozen om de doelgroep te omschrijven. Door over ‘mensen die maatschappelijk kwetsbaar zijn’ te spreken, benadruk je eerder de positie van de mens in de samenleving dan de mens zelf. Deze beschrijving verwijst naar de uitsluitingsmechanismen van onze samenleving en werkt minder categoriserend. Iemand kan maatschappelijk kwetsbaar zijn om heel uiteenlopende redenen.

Het grootste deel van maatschappelijk kwetsbare kinderen komt uit gezinnen die kampen met kansarmoede en sociale uitsluiting. Dit is een complexe problematiek waarbij ze minder kansen krijgen in de verschillende levensdomeinen van het maatschappelijk leven. Meer dan eens komen ze uit generatiearme gezinnen en belanden ze bij de geboorte in een vicieuze cirkel: te lage opleiding, moeilijkheden bij tewerkstelling, een laag inkomen, een slechte huisvesting en gezondheid,... Ze hebben minder draagkracht en een grote draaglast. Dat maakt het zeer moeilijk om uit deze vicieuze cirkel te geraken. Daarnaast missen ze vaak een aantal basisvaardigheden en een sociaal netwerk, waardoor ze op zichzelf zijn aangewezen. Zo geraken mensen geïsoleerd.

Maatschappelijk kwetsbare gezinnen hebben beduidend minder kansen om deel te nemen aan het sociaal-cultureel verenigingsleven. Niet uit onwil, wel uit onmacht. De weg naar een vereniging kent namelijk heel wat drempels. Zo is er zeker en vast de financiële drempel. Zelfs met cultuur- of sportcheques is het voor mensen in armoede vaak onmogelijk om hun kinderen te

Armoede kent niet één oorzaak, maar is een opeenstapeling van problemen en uitsluitingsmechanismen. Mensen die in armoede moeten leven, zijn geen sukkelaars. Integendeel: je moet juist heel sterk zijn om in hun omstandigheden te kunnen overleven.

laten deelnemen aan een activiteit. Als je niet altijd het buitenbeetje wil zijn, zijn er naast het jaarlijkse inschrijvingsgeld talloze andere kosten: gepaste kledij, eens mee iets gaan drinken, verplaatsingskosten, de aankoop van materiaal,... Maar naast de financiële drempel zijn er zeker nog andere barrières, die gemakkelijk over het hoofd worden gezien.

Maatschappelijk kwetsbare kinderen ondergaan vaak een opeenhoping van negatieve ervaringen in de samenleving. Dit leidt tot een ongunstig perspectief. Het zijn meestal kinderen die al veel hebben meegemaakt en kwetsuren hebben opgelopen die hun binnenkant getekend hebben.

Het zijn kinderen met een 'rugzakje' vol bagage. Hun vertrouwen werd al meermaals gekwetst en daardoor hebben ze moeite om (opnieuw) een vertrouwensband met iemand op te bouwen.

KINDEREN BLIJVEN KINDEREN

Vergeet niet dat maatschappelijk kwetsbare kinderen in eerste instantie ook gewoon kinderen zijn. In de les lijken het niet altijd gemakkelijke gasten. Maar ook zij hebben een ongelooflijk potentieel aan mogelijkheden, talent en creativiteit. Dat dit potentieel onvoldoende kansen krijgt en onbenut wordt, is niet alleen een gemis voor henzelf, maar ook voor onze samenleving. Bekijk hen dan ook niet als slachtoffers, probleemjongeren of potentieel cliënteel van de hulpverleningswereld. Behandel ze als mensen met sterktes en mogelijkheden, als bronnen van verscheidenheid die de samenleving heel wat kunnen bijbrengen.

~3~ CIRCUS

Plezier uit je jeugd
draag je je hele leven
mee en geeft energie in
moeilijke tijden.

In een circusles wordt kennis gemaakt met vier verschillende circustech-
nieken:

- ✦ Jongleren: met sjaaltjes, ballen, kegels, diablo, sigarendozen, poi's, rin-
gen, flowersticks, Chinese bordjes,...
- ✦ Evenwicht: koordansen, ballopen, tonlopen, rolla bolla, éénwieler, lad-
ders, stelten,...
- ✦ Grond- en luchtacrobatie: balanceren, piramides bouwen, trapeze, doek,
touw,...
- ✦ Circustheater: clownerie, bewegingstheater, improvisatie, mime, straat-
theater,...

Binnen al deze technieken wordt gewerkt aan motoriek, expressie, samen-
werking en creativiteit. Zo krijgen kinderen de kans zich veelzijdig te ont-
plooiën.

Spelen, trainen en presenteren vervullen een rol binnen iedere circusactivi-
teit. Soms is het spelplezier het belangrijkste, in andere groepen is het train-
en de hoofdzaak. En op sommige momenten draait alles om het presenteren
aan een publiek.

Zo divers circus is, zo divers zijn ook de mogelijkheden om circus te beoefe-
nen. Van proevertjes in de vorm van initiatielessen, circusstages, projecten
en workshops tot het uitbouwen van een vaste werking.

Het leuke aan circus is dat
het zowel grappig als serieus
kan zijn. Er zit veel theater in.

Het optreden is leuk want dan mag je ook gek doen.

→ Amelie, 8 jaar ←

In uiteenlopende sectoren wordt de educatieve kracht van circus gewaardeerd.

- ✦ In het onderwijs worden regelmatig sportdagen met initiatielessen circusvaardigheden georganiseerd. Maar ook vakoverschrijdende circusprojecten en brede schoolprojecten.
- ✦ In de sociale sector slaan circusateliers en organisaties uit het jeugdwerk of de bijzondere jeugdzorg steeds meer de handen in elkaar. Tijdelijke of structurele samenwerkingsverbanden ontstaan, groeien en evolueren.

Circus zet aan tot creatief spelen en bewegen: nieuwe ideeën bedenken, oplossingen zoeken en acts verzinnen. Kinderen doen nieuwe ervaringen op en leren op een uitdagende en speelse manier buiten bestaande kaders denken.

Iedereen kan meedoen en elk kind telt. De veelzijdigheid van circus maakt dat iedereen er wel zijn gading in vindt. Eenzelfde circusactiviteit heeft op elk kind andere effecten en wordt anders beleefd.

Circus draait ook rond samenwerken. Kinderen leren elkaar op een erg directe en fysieke manier kennen. Ze leren elkaar te vertrouwen en te helpen tijdens het oefenen. In groepsopdrachten leren ze samen oplossingen zoeken en communiceren.

C I R C U S

CREATIVITEIT
IEDEREEN
RELATIES
REËREN
UITDAGING
SPEL

Na het spelen en oefenen mag iedereen zijn kunstjes tonen. Zo treden kinderen op een positieve manier naar buiten. Ze leren zich presenteren en doen succeservaringen op. Positieve aandacht, verwondering en bewondering van anderen geven hen het gevoel iemand bijzonder te zijn.

Door te experimenteren en te oefenen wordt er gewerkt aan het doorzettingsvermogen en de concentratie van de kinderen. Steltlopen, een diabolo opvangen of fietsen op één wiel zijn vaardigheden die kinderen echt als een uitdaging zien. En die hen motiveren om door te zetten.

Spelplezier is een belangrijke drijfveer bij de kinderen en verdient een centrale plek in elke circusles. Door kinderen op een speelse manier te stimuleren, krijgen ze de circuskriebel (en kunstwaardering) snel te pakken

~4~ CIRCUS MET MAATSCHAPPELIJK KWETSBARE KINDEREN

Circuseducatie kan op iedereen een positieve impact hebben. En maatschappelijk kwetsbare kinderen hebben uiteraard baat bij meerdere soorten vrijetijdsbesteding. Maar de klik met circuslessen heeft zich al meermaals bewezen in het verleden. Circus heeft van nature een inclusief karakter.

Circus is sport, maar niet competitief.
Circus is kunst, maar niet elitair.
Circus is expressie, maar zonder taal.
Circus is multidisciplinair, iedereen kan altijd iets.
Alle culturen kennen circus.

En net als andere vrijetijdsbestedingen barsten circuslessen van de kansen voor de persoonlijkheidsontwikkeling van kinderen.

- ✧ Discipline: op tijd komen, opruimen, volhouden,...
- ✧ Zelfvertrouwen: je talenten ontdekken en durven tonen, grenzen durven verleggen,...
- ✧ Weerbaarheid: in het trainen word je fysiek en motorisch sterker, maar ook emotioneel leer je bij door om te gaan met tegenslagen,...
- ✧ Sociale vaardigheden: leren samenwerken, voor elkaar zorgen, ... Via expressie leren kinderen stapsgewijs hun gevoelens en gedachten te kanaliseren en ventileren.

In werkingen met specifieke doelgroepen ontstaan meer en meer circusprojecten. Bij Fabota doen zowel kinderen zonder als mét een maatschappelijk

lijke kwetsbaarheid mee in de circusles. Dat zorgt voor een sociale mix die een enorme meerwaarde betekent voor beide partijen. Spelenderwijs leren kinderen positief met diversiteit omgaan. Niet onbelangrijk in een samenleving die steeds meer naar een gedifferentieerde en multiculturele maatschappij evolueert. Door kinderen met verschillende achtergronden samen circus te laten beoefenen, wordt racisme en onverdraagzaamheid bestreden en wordt concreet aan een positieve en kleurrijke samenleving gewerkt.

Het is tof om te zien hoe ze groeien.
Kinderen die vroeger heel timide waren,
leren nu uit hun bolster te kruipen.

→ Sam. kinderwerker ←

~5~ VERLAAG JE DREMPEL

Creëer kansen om de
weg naar ontplooiing
voor iedereen vrij te
maken.

De deelname aan een circuschool kan belemmerd worden door een aantal structurele factoren. Wil je een werking met maatschappelijk kwetsbare kinderen uitbouwen, dan is kennis en inzicht nodig in de bestaande barrières.

CULTURELE DREMPELS

Maatschappelijk kwetsbare gezinnen hebben vaak een andere sociaaleconomische achtergrond en cultuur. Ze hebben andere omgangsvormen waardoor ze zich snel de vreemde eend in de bijt voelen. Wat voor kinderen uit de middenklasse vanzelfsprekend is, is voor deze doelgroep vaak geen evidentie. De kloof tussen de dominante cultuur van de middenklasse en andere culturen kan dan ook erg groot zijn. Daarbij mag je niet vergeten dat er een taalbarrière kan zijn. Circus is dan ook aantrekkelijk door zijn actieve en minder talige karakter.

TIPS

- Kijk kritisch naar de cultuur van je organisatie. Is er een grote kloof tussen de organisatiecultuur en de thuisculturen van de kinderen? Is de organisatie toegankelijk en bekend bij maatschappelijk kwetsbare gezinnen?
- Vel geen waardeoordeel over taal, uiterlijkheden, voorkeuren,...
- Zorg voor eenvoudig taalgebruik, ondersteun je boodschap met gebaren en visuele informatie.

PSYCHOLOGISCHE DREMPELS

Maatschappelijk kwetsbare kinderen kampen vaak met minderwaardigheidsgevoelens. Ze voelen zich niet snel welkom, missen motivatie om te participeren en zetten moeilijk de eerste stap. Vaak voorkomende effecten van leven in armoede zijn een gekwetste binnenkant, het ontbreken van (zelf)vertrouwen en een groot verlangen om erbij te horen. Het is belangrijk om dit in het achterhoofd te houden in het contact met de doelgroep.

Nog te vaak bestaat er een foutieve beeldvorming over maatschappelijk kwetsbare kinderen. Er wordt nog te veel in stereotypen gedachten en in termen van 'wij' en 'zij'. Deze beeldvorming kan echter pas gecorrigeerd worden door ervaring en contact met de doelgroep op te bouwen. En het ligt net in hun eigenheid om pas bij het ontstaan van een vertrouwensband hun ware kwetsbare maar krachtige aard te tonen. De fase waarbij getest wordt of je wel te vertrouwen bent, moet eerst geduldig doorlopen worden vooraleer kinderen hun ruwe bolster durven afleggen.

TIPS

- Zorg voor een uitnodigende en open houding, zorg dat kinderen en ouders zich welkom voelen.
- Stel je begripvol op en vel geen oordeel. Als een kind te laat is of stiller dan normaal, denk dan niet meteen dat het geen interesse heeft. Misschien was hij te laat omdat er thuis problemen waren.
- Probeer je in te leven in de doelgroep. Denk na over hoe jij je zou voelen als je de cultuur niet goed kent, de taal niet volledig beheerst of je anders voelt dan de rest.

INFORMATIEVE DREMPELS

Spring slim om met hindernissen op vlak van de bekendheid, leesbaarheid, verspreiding en verstaanbaarheid van je aanbod.

TIPS

- ☞ Zorg voor duidelijke, verstaanbare en toegankelijke informatie aangepast aan de doelgroep.
- ☞ Gebruik verschillende kanalen: folders, websites, wijkfeesten,... En kies bij voorkeur voor persoonlijk contact.
- ☞ Werk samen met - door de doelgroep bekende - laagdrempelige voorzieningen. Denk aan oudergroepen, buurtwerkingen, scholen, verenigingen waar armen het woord nemen,...
- ☞ Ga samenwerkingsverbanden aan met lokale verenigingen die reeds een goed contact hebben met de doelgroep.

PRAKTISCHE AANDACHTSPUNTEN

Zorg ervoor dat je aanbod bereikbaar en toegankelijk is voor iedereen. Heb oog voor de bereikbaarheid met het openbaar vervoer, de toegankelijkheid van je infrastructuur en kies het tijdstip van je activiteiten bewust.

TIPS

- Hou rekening met het tijdstip van je aanbod: laat de lessen bijvoorbeeld aansluiten op een naschoolse activiteit. Hierdoor moeten de kinderen zich niet extra verplaatsen.
- Zorg voor een toegankelijke locatie: laat je activiteit doorgaan op een plaats die bekend is zoals een buurtwerking of school.
- Wanneer je een activiteit organiseert op een andere locatie dan gewoonlijk - zoals bij een optreden of uitstap - zorg dan voor carpooling of ga in groep naar de plaats. Dit werkt ook nog eens groepsbevorderend.

FINANCIËLE DREMPELS

Heb oog voor de kostprijs van je aanbod en hou rekening met verdoken kosten zoals vervoer, materiaal, drankjes,...

TIPS

- ☞ Doe beroep op bestaande subsidies, financiële tussenkomsten of sponsoring.
- ☞ Werk samen met andere verenigingen zodat je kosten kan delen.
- ☞ De aankoop van circusmateriaal is niet goedkoop. Zorg voor alternatieven door het te ontlenen of zelf materiaal te knutselen.
- ☞ Breng geld in het laatje door gezamenlijk initiatieven te organiseren. Misschien een wafelbak of een optreden? Dit werkt ook nog eens verbindend en verrijkend.

~6~ KEN DE UITDAGINGEN

Als je moeilijkheden
bekijkt als uitdagingen,
ben je al één stap
dichter bij de juiste
aanpak.

Circus beoefenen vraagt discipline en doorzettingsvermogen. Er wordt letterlijk en figuurlijk geleerd met vallen en opstaan. Sociale circusprojecten zijn niet alleen een ervarings- en leerproces voor de kinderen, maar ook voor de organisatoren en begeleiders. Zelfs na jaren ervaring blijkt het uitbouwen van circuslessen voor maatschappelijk kwetsbare kinderen niet vanzelfsprekend. Er zijn snel piekmomenten, maar ook snel dieptepunten. En veel circuswerkingen met maatschappelijk kwetsbare kinderen worstelen met dezelfde moeilijkheden. Maar wie de struikelblokken kent, kan proberen ze te omzeilen.

EEN GOEDE CIRCUSBEGELEIDER

Het is niet evident om een circuslesgever te vinden die een notie heeft van circus én van kansarmoede. Vaak ben je aangewezen op circusbegeleiders die nog geen ervaring met de doelgroep hebben. Of op kinderwerkers voor wie circusspel nog onbekend is. Een circusbegeleider die goed lesgeeft in de reguliere circuslessen is geen garantie voor een kwalitatieve begeleiding van een maatschappelijk kwetsbare groep. Verschillende begeleiders die zeer sterk zijn in het begeleiden van 'gewone' doelgroepen slagen er moeilijk in om een vertrouwensband op te bouwen met maatschappelijk kwetsbare kinderen en hen mee te krijgen. Ze geven vaak aan dat ze de doelgroep moeilijk en zwaar vinden en dat wat werkt voor kinderen uit de middenklasse niet helemaal aanslaat bij deze doelgroep. Het continue vruchteloze zoeken naar een aangepaste aanpak doet hen vaak beslissen zich te houden aan het reguliere circusaanbod. Het verloop van circusbegeleiders in sociale projecten is dan ook groot.

DE EERSTE STAP IS DE BELANGRIJKSTE

Hoewel sociaal circus aan terrein wint, ontbreekt nog vaak kennis, inzicht en ervaring over een aangepaste aanpak. De meeste circusscholen staan open voor iedereen. Maar niet overal wordt ook actief een brug gebouwd naar maatschappelijk kwetsbare kinderen. Wellicht uit onwetendheid over de aanpak van de doelgroep. Deze kennis kan echter maar verkregen worden door open te staan om met de doelgroep te werken. Dat je deze brochure in handen hebt, is al een eerste stap. Maar ervaring bouw je pas op door in actie te schieten. Door de stap naar de doelgroep te zetten en te blijven reflecteren.

CONTINUÏTEIT

Continuïteit in de begeleiding van maatschappelijk kwetsbare groepen is zéér belangrijk. Het grote verloop van circusbegeleiders brengt dit vaak in het gedrang. Dit is niet goed voor de circuswerking en de kinderen. Het vertrouwen van de kinderen wordt (weer) gekwetst waardoor ze moeite hebben om (opnieuw) een vertrouwensband met een begeleider op te bouwen.

VB 'Moeten we ons weer aanpassen aan een nieuwe begeleider? Kunnen we hem wel vertrouwen? Hoe lang gaat die deze keer blijven?!'

Het gevaar bestaat dat je telkens opnieuw moet beginnen. Elke nieuwe begeleider heeft een eigen stijl en aanpak en vraagt een aanpassing van de kinderen. Dit telkens weer 'ontkoppelen en aankoppelen' kan belastend aanvoelen en demotiverend werken.

Het is niet alleen een groot voordeel als kind en begeleider elkaar kennen en weten hoe ze met elkaar moeten omgaan. Het is ook belangrijk om een duidelijke en vaste structuur aan te bieden. Bekendheid zorgt namelijk voor vertrouwen. Een vaste structuur zorgt voor een veilig kader en biedt houvast. De kinderen weten zo waar ze aan toe zijn. Dit is belangrijk, want de beste plek om te leren en exploreren is een plaats waar je je veilig voelt en je fouten mag en durft te maken.

EEN STEVIG DRAAGVLAK

Een goede ondersteuning en een stevig draagvlak zijn cruciaal bij de uitbouw van je sociale circuswerking. Zeker bij samenwerkingsverbanden is een afgestemde ondersteuning niet vanzelfsprekend. Veel voorkomende pijnpunten zijn te weinig systematische communicatie, incorrecte of onvolledige informatieoverdracht, niet afgestemde snaren,... Een integrale aanpak dringt zich op: iedereen in de organisatie dient overtuigd te zijn van de meerwaarde van een circusproject met de doelgroep. Want alle niveaus in je organisatie beïnvloeden en versterken elkaar.

VB Een goede circusbegeleider die niet ondersteund wordt door een organisatie zal bij de begeleiding van de doelgroep snel opgebrand geraken.

VB De vaste circusbegeleider is ziek en er wordt snel voor vervanging gezorgd. Er is echter geen lijst met vervangers die feeling hebben met de doelgroep. Uiteindelijk wordt er een circusbegeleider gevonden die nog nooit met de doelgroep gewerkt heeft. Hij heeft bepaalde vooroordelen: 'Die kinderen zijn gewoon niet gemotiveerd'. De groep voelt dit al snel aan, voelt zich niet respectvol behandeld en gaat in weerstand. De circusles verloopt moeizaam en de circusbegeleider moet continu brandjes blussen. Na de les zijn de kinderen gedemotiveerd en gefrustreerd. De begeleider is uitgeput en voelt zich bevestigd in zijn vooroordelen.

GEVOELIGHEDEN VAN DE DOELGROEP

Maatschappelijk kwetsbare kinderen zijn zeer gevoelig voor onrechtvaardigheid, vooroordelen en de status van relaties. Een gelijkwaardige relatie zal respect en een vertrouwensband in de hand werken en werkt preventief tegen (persoonlijke) agressie. Een gelijkwaardige relatie houdt in dat je iets samen met iemand doet: beide partijen hebben inspraak en er wordt in dialoog gewerkt. Uit angst, onzekerheid of foutieve beeldvorming over de doelgroep kan weerstand ontstaan bij de begeleider om inspraak te geven. Door wat meer vrijheid te geven ontstaat bij de begeleiding soms het gevoel dat ze controle verliezen. Hierdoor kunnen de kinderen het gevoel krijgen dat ze niet erkend en gehoord worden, dat ze niet als volwaardig beschouwd worden. Met als mogelijke gevolgen: weerstand tegen de begeleider, fysieke of psychische afwezigheid, conflict, een negatieve groepsfeer,...

ZICHZELF WAARMAKENDE VOORSPELLINGEN

Vooroordelen zijn gevaarlijk. Ze kunnen leiden tot een 'zichzelf waarmakende voorspelling': wie denkt dat maatschappelijk kwetsbare kinderen geen talenten hebben of niets kunnen, zal dit uitstralen in zijn houding tegenover hen. Kinderen voelen dit snel aan en zullen weerstand vertonen of gedemotiveerd geraken, waardoor ze de kans niet krijgen (of durven te nemen) om hun talenten te ontplooiën.

Maatschappelijk kwetsbare kinderen kunnen ook gevoeliger reageren op bepaalde situaties. Het ene kind klapt snel dicht of houdt afstand, terwijl het andere eerder snel, impulsief en soms ook agressief reageert. Voor circusbegeleiders in reguliere circusateliers kan deze wijze van reageren vreemd of confronterend overkomen. Als je hier als begeleider te weinig rekening mee houdt, kan je dit wel eens persoonlijk nemen. Persoonlijk contact en een continue communicatie zijn dan ook zeer belangrijk om af te toetsen of beide partijen elkaar wel begrepen hebben. Dit contact kan echter uitgesteld worden door de begeleider uit angst om weer iets mis te zeggen.

.....
VB Ariadne krijgt tijdens het jongleren een goed bedoelde opmerking maar reageert heel kwaad. Haar begeleider denkt dat hij iets mis heeft gedaan en besluit Ariadne geen feedback meer te geven. Ariadne denkt daarop dat de begeleider 'een pik' op haar heeft omdat ze genegeerd wordt.
.....

~7~ BEGIN TE BOUWEN

Een piramide maken is teamwerk. En het helpt als je sterke acrobaten hebt. Of stevige bouwstenen. Om een circuswerking met maatschappelijk kwetsbare kinderen uit te bouwen, is het noodzakelijk om aan maatwerk te doen: aftasten, zoeken, proberen en bijsturen. Met vallen en opstaan. Elke keer opnieuw. Maar met de volgende bouwstenen ben je alvast goed op weg.

HET PROCES PRIMEERT

In een circuswerking met maatschappelijk kwetsbare kinderen gaat het proces voor op het product. Het komt er niet op aan om in *no time* een circusartiest tevoorschijn te toveren. Het draait vooral om het stimuleren van de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen. De focus op circus als middel mag wel geen afbreuk doen aan de kwaliteit van een product. Toonmomenten creëren namelijk kansen voor positieve beeldvorming, (h)erkenning en succeservaringen.

EEN DOORDACHTE OPBOUW

Het is belangrijk dat je weet welke richting je uit wil met je groep. En dat de circuslessen een duidelijke structuur en opbouw volgen. Bereid elke les goed voor en denk ook na op lange termijn. Een planning voor de duur van het project kan hier een houvast in bieden.

Een circusles wordt opgebouwd rond vier verschillende circustechnieken: jongleren, evenwicht, grond- en luchtacrobatie en circustheater. Binnen deze vier onderdelen wordt gewerkt met verschillende circusmaterialen. Ga voor een opbouw in moeilijkheid binnen al deze technieken, maar combineer ook eens enkele technieken. Zoals jongleren terwijl je op een éénwieler rijdt. Het is belangrijk dat alle circustechnieken in het lesprogramma aan bod komen. Zo blijven de motivatie en de uitdaging hoog en kan elk kind zijn gading vinden tijdens vrije keuzemomenten.

Een goede les biedt niet alleen een opbouw aan in motoriek, maar ook in expressie, samenwerking en creativiteit.

Expressie

VB Na stap voor stap in kleine groepjes te oefenen en haar angst te overwinnen, durft Melissa voor het eerst in een grote groep haar act op stelten te tonen. Ze verlegt beetje bij beetje haar grenzen en durft steeds meer haar gevoelens op een positieve manier te uiten tijdens de circuslessen.

Samenwerking

VB De kinderen leren eerst per twee, dan per vier een piramide te bouwen.

Creativiteit

VB De kinderen zoeken verschillende manieren om hun balletjes op te gooien en te vangen. Of ze verzinnen samen een act met de trucjes die ze kennen.

Motoriek

VB De kinderen proberen een andere circustechniek uit terwijl ze op hun stelten staan.

Onderschat het belang en het effect van een doordachte opbouw niet. Een duidelijke structuur zorgt voor een houvast en voor de (emotionele) veiligheid, die zo noodzakelijk zijn in het werken met de doelgroep. De structuur bepaalt het verloop van een les, dus kies deze bewust op maat. Verder in **IEDEREEN OP STELTEN** vind je een voorstel voor een mogelijke opbouw van een circusles met de doelgroep.

De voorbereiding van een les of jaarplan mag echter niet in de weg zitten van flexibiliteit. Het is niet omdat je je goed hebt voorbereid dat deze effectief zo moet lopen. Soms kan het juist beter zijn om af te stappen van het voorbereide programma. Hierin moet je als begeleider flexibel zijn en de les afstemmen op de behoeften van de doelgroep of de werking. Je werkt dan vraaggericht in plaats van aanbodgericht.

VB *In het lesprogramma staat dat de les begint met een concentratieoefening. De begeleider merkt door observatie in de kleedkamer dat de groep juist veel nood heeft om zich uit te leven en overtollige energie te kanaliseren. Hij besluit om af te stappen van de voorbereide oefening en een actief opwarmingsspel te geven.*

STERKE BEGELEIDERS

Het is ondertussen duidelijk dat het cruciaal is om de juiste persoon op de juiste plaats te hebben. Alles staat of valt bij de begeleiding.

TIPS VOOR BEGELEIDERS

- ☞ Wees 'echt' en flexibel. Wees transparant en maak geen beloftes die je niet kan waarmaken.
- ☞ Wees consequent: doe wat je zegt en zeg wat je doet.
- ☞ Observeer goed. Om de aanpak af te stemmen op maat van de kinderen, is het belangrijk om hun gedrag bewust te observeren. Alle gedrag is namelijk een vorm van informatie die het kind geeft aan zijn omgeving. Vooral bij maatschappelijk kwetsbare kinderen is dit van belang. Ze uiten zich op andere manieren en bepaalde (basis)vaardigheden zijn bij hen nog minder ontwikkeld.
- ☞ Heb geduld en geloof in de mogelijkheden van de kinderen. Enkel zo kan een vertrouwensband ontstaan.
- ☞ Motiveer de kinderen continu en maak gebruik van positieve bekrachtiging.
- ☞ Zorg voor voldoende veiligheid. Maar zorg ook voor uitdagingen op maat en afwisseling in doelstellingen, activiteiten en werkwijze.

- ☞ Besteed aandacht aan de groepssfeer en bevorder een veilig en taakgericht werk- en leerklimaat. De sfeer moet uitnodigend zijn en veiligheid en vertrouwen wekken.
- ☞ Nodig de kinderen uit om nieuwe dingen te proberen, maar laat ze zelf kiezen of ze het al dan niet durven.
- ☞ Differentieer en sluit aan bij de behoeften en noden van de kinderen en de groep. Stem de begeleiding af op het creatieve, technische, cognitieve, sociaal-emotionele en motorische niveau van de kinderen.
- ☞ Bij differentiatie is het belangrijk om rekening te houden met verschillende leerstijlen. Een interessante bron hiervoor zijn de leerstijlen van Kolb. Het aanbrenge van variatie is zeer belangrijk bij maatschappelijk kwetsbare groepen. Zeker voor kinderen met concentratieproblemen, motivatieverlies of minder uithoudingsvermogen. Ook hier is het vinden van een evenwicht een belangrijke, maar delicate zaak. Er dient geprikkeld, maar niet overprikkeld te worden.
- ☞ Toon respect voor jezelf, anderen en de omgeving. Denk aan je voorbeeldfunctie.
- ☞ Werk naar het potentiële ontwikkelingsniveau van het kind en de groep.
- ☞ Benadruk dat fouten maken mag en dat je hieruit kan leren.
- ☞ Zorg voor structuur, maar ook voor vrijheid om zelf keuzes te maken, met ruimte voor creativiteit en eigen initiatief.
- ☞ Wees of word een vertrouwd gezicht.

Deze tips zijn uiteraard nuttig voor alle groepen. In elke activiteit kan je hier rekening mee houden. Toch is het bij het werken met maatschappelijk kwetsbare kinderen nog belangrijker om er aandacht aan te besteden. Zij blijven immers extra gevoelig.

STRAF TEAMWERK

Sterke begeleiders zijn slechts een start. Het is ook belangrijk om oog te hebben voor een goede teamsamenstelling. Ervaring leert dat de samenwerking tussen een kinderwerker en een circusbegeleider een belangrijke randvoorwaarde is voor het slagen van een circusproject. Een sterk team vraagt dus ook om een kinderwerker. Hij heeft veel contact met het kind en de thuisomgeving en kent deze dus zeer goed. De circusbegeleider zorgt dan weer voor de inhoudelijke invulling van de lessen en het creatieve proces. Om goed in team te kunnen werken moeten beide begeleiders op zijn minst *feeling* hebben voor elkaars expertise. Een circusproject kan pas slagen als de juiste combinatie wordt gevonden van deze twee functies.

- ✦ Stem het aantal begeleiders af op het aantal kinderen. Of er extra begeleiding nodig is, hangt af van groep tot groep. Een belangrijk criterium is dat de lesgevers voldoende aandacht moeten kunnen schenken aan alle kinderen in de groep. Als zij merken dat dit niet meer mogelijk is doordat het grootste deel van hun aandacht naar één of meerdere kinderen in de les gaat, dan is extra begeleiding nodig. Extra begeleiders zijn zeker geen overbodige luxe in sociale projecten. Tijdens de les gebeurt het soms dat kinderen nood hebben aan een individueel gesprek, omdat er een conflict is geweest of omdat ze het moeilijk hebben. Het is dan belangrijk dat één begeleider altijd het groepsoverzicht en de vaart in de les kan houden terwijl een andere begeleider individuele aandacht geeft.
- ✦ Spreek als begeleiders onderling taken af en houd je hieraan. Duidelijke afspraken en een rolverdeling zijn zeer belangrijk in het begeleiden van maatschappelijk kwetsbare groepen. Zorg ervoor dat je niet in elkaars vaarwater komt en dat je het gezag van de andere begeleiders niet onbewust of onbedoeld ondermijnt. Kom niet zomaar tussen wanneer een begeleider bemiddelt in een conflict. Kinderen kunnen zo denken dat de

ene begeleider een hogere status heeft dan de andere. Kom enkel tussen als de andere begeleider hier expliciet om vraagt. De kunst is om af te stemmen en elkaar aan te vullen als een sterk team. Hier speelt communicatie een belangrijke rol. Een goede afstemming werkt een goede vaart van de les in de hand. Het zorgt er ook voor dat de circusles in geval van conflicten kan doorgaan. Anders worden de kinderen die niet bij het conflict betrokken zijn ook gestraft omdat ze niet verder kunnen spelen en oefenen.

OPMERKING: soms kan het zinvol zijn als de les even wordt onderbroken. Na een conflict kan het al eens handig zijn om een kleine pauze in te lassen om de negatieve sfeer af te schudden en weer fris herop te starten.

- ✧ Zorg dat het circusteam op een gelijke lijn zit en dat iedereen dezelfde visie uitdraagt naar de kinderen. Een complementair team is een enorme kracht in het werken met deze doelgroep. Als de begeleiders hun houding op elkaar afstemmen voelen kinderen een coherente en consequente aanpak. En dan kan iedereen genieten van duidelijkheid en veiligheid.

BETROKKENHEID

Om een vertrouwensband op te bouwen met maatschappelijk kwetsbare kinderen volstaat het niet om als organisatie enkel lessen aan te bieden. Ook een betrokken en oprecht contact dat verder reikt dan de circuslessen is noodzakelijk. Een circusbegeleider is op zijn best als hij een vertrouwd gezicht is. Niet alleen tijdens de lessen, maar ook daarbuiten. Deze vertrouwdheid en betrokkenheid geven de veiligheid die de doelgroep zo nodig heeft. In een ideale situatie is je organisatie ook aanwezig op andere belangrijke momenten, zoals op een optreden in het buurthuis. Kinderen voelen zich gesteund en erkend als ze zien dat hun begeleider hier ook interesse voor toont.

Het is ook belangrijk om contact te hebben met de ouders. Kinderen hebben een grote loyaliteit naar hun ouders toe. Het is als organisatie dan soms ook nodig om hun vertrouwen te winnen via de ouders. Als zij betrokkenheid tonen en toestemming geven voor de circusles zal dit ten goede komen aan de motivatie van hun kind. Spreek de ouders idealiter persoonlijk aan en maak tijd voor een praatje. Misschien kan je een mee-doe-les organiseren voor alle ouders? Het is zeer belangrijk dat niet enkel de begeleider van de sociale werking een belangrijke brugfiguur is, maar dat ook de circusbegeleider deze rol vervult.

EEN DIVERSE GROEP

In de samenstelling van je groep heb je best aandacht voor volgende punten:

- ✧ Zorg ervoor dat de aansluiting tot de groep laagdrempelig is. En houd de selectiecriteria beperkt.

VB Om mee te doen aan de circusles, moet je gemotiveerd zijn en minstens 6 jaar.

- ✧ Heb oog voor diversiteit in geslacht, culturele en sociaaleconomische achtergrond, karakter,... Diversiteit is een verrijking. Het brengt kinderen in contact met kinderen die op een of andere manier van hen verschillen. Zo wordt een sociale mix gecreëerd.

EEN PROACTIEVE AANPAK

In een groep waar iedereen zich veilig en gewaardeerd voelt, zal er minder snel ongewenst gedrag ontstaan. Door aandacht te hebben voor een positief groepsklimaat, gewenst gedrag te bekrachtigen en een duidelijk kader met afgesproken regels te maken, werk je preventief aan het voorkomen van conflicten. Een tip om proactief te werken is om bij de start van een project samen met de groep 'de gouden regels' op te stellen. Die regels zijn de concrete afspraken voor de duur het project en vertellen wat de kinderen zelf nodig hebben om goed te kunnen werken.

In elke les kan al eens een conflict ontstaan. Dan is het aan de begeleider om ervoor te zorgen dat het niet escaleert.

COMMUNICEREN BIJ ONGEWENST GEDRAG

 Noem het kind bij naam en benoem wat je ziet.

VB *'Sita, ik merk dat je kwaad bent. Ik zie dat je vuisten gebald zijn.'*

Op die manier breng je het kind terug naar het hier-en-nu. Zo kan hij zich bewust worden van zijn gevoel en zijn gedrag. Dat helpt hem om terug vat op zichzelf krijgen. Bij sterke gevoelens kunnen kinderen hun omgeving soms als het ware vergeten. Door goed te communiceren breng je het kind terug naar de werkelijkheid en krijgt hij meer inzicht in zichzelf. Pas als gevoelens benoemd en (h)erkend worden, kun je ze bijsturen.

 Herinner het kind aan eerder gemaakte afspraken

VB *'Je weet dat je niet mag trekken aan elkaar. Dit is je eerste opmerking. Nog twee opmerkingen en ik zet je time-out.'*

Escaleert een situatie of blijft het storend gedrag zelfs na drie opmerkingen aanwezig? Blijf dan rustig, houd je stem kalm en spreek kort en krachtig. Behoud afstand en raak het kind niet aan. De veiligheid van de andere kinderen en jezelf staat steeds voorop. Verwijder het kind uit de situatie zodat hij kan ventileren. En zet hem in *time-out*, liefst op een plaats waar jij hem nog kan zien, maar hij geen aandacht van anderen meer kan krijgen. Laat hem pas weer naar de groep als je met hem gesproken hebt en de situatie gekaderd hebt. Maak afspraken en werk naar herstel.

VB *'Wat liep er mis? Hoe kunnen we hier beter op reageren?'*

 Spreek altijd vanuit ik-boodschappen.

Zeg dus: *'Ik vind het niet leuk als jij spreekt terwijl ik de oefening uitleg en voordoe.'* en niet: *'Je bent erg vervelend!'* Op die manier krijgt het kind feedback op zijn gedrag en niet op zijn persoonlijkheid. Zo komt de vertrouwensband niet in gedrang.

DE KUNSTEN VAN DE FEEDBACK

 Zeg eerst wat er goed was. En gebruik daarvoor ik-boodschappen.

 Geef elkaar vervolgens één cadeautje. Vermijd hele waslijsten van werkpuntjes door elk kind één tip te laten formuleren.

VB *Wat ik goed vond, is dat jullie laatste piramide heel mooi was. Een tip die ik geef is om meer naar het publiek te kijken.*

OPBOUWENDE FEEDBACK

reflectief

Het is belangrijk dat kinderen gestimuleerd worden om van elkaar te leren, naar elkaar te kijken en met elkaar na te bespreken. In circuslessen ligt het accent vaak op zelf oefenen. Kinderen kunnen echter ook veel leren door naar elkaar te kijken in toonmomenten. Of door te kijken naar professionele circusgroepen. Het is heel leerrijk te praten over wat ze zelf gedaan hebben of wat ze bij de ander gezien hebben.

Constructieve feedback geven en krijgen is belangrijk in het sociaal-emotioneel leerproces van kinderen. Elkaar opbouwende feedback geven, is echter niet gemakkelijk. Zonder goede begeleiding formuleren kinderen feedback vaak té direct en negatief. En dat kan hard aankomen.

vb *'Jij kan dat niet! Ik vond het echt slecht. Ik kan veel beter jongleren!'*

Besteed voldoende aandacht aan opbouwende feedback door regelmatig toonmomenten te organiseren. In de nabespreking kun je werken met de kunsten van feedback.

Herhaal *de kunsten van de feedback* als begeleider regelmatig en geef zelf een voorbeeld. In het begin zal het voor de kinderen moeilijk zijn om elkaar een positieve boodschap te geven en niet zomaar impulsief in het wilde weg alle mindere punten op te sommen.

Bekrachtig als begeleider het geven en ontvangen van opbouwende kritiek. En blijf dit doen om het gewenste gedrag te doen toenemen.

receptief

zelfreflectie
zelfinzicht

VERBINDEND WERKEN

Groepsbinding is erg belangrijk in circuslessen. Deze tips dragen bij tot gemeenschappelijke ervaringen en een goede groepsbinding.

 Zorg voor een groepsidentiteit: laat de kinderen zelf een naam kiezen.

VB De circusgroep van kinderwerking Fabota koos zelf de naam Cirkus Atobaf. Elk kind heeft ook een T-shirt van Cirkus Atobaf met zijn eigen naam op.

 Werk in subgroepen die telkens van samenstelling wisselen. Zo leren kinderen met iedereen samenwerken. Zo ervaren ze ook dat iedereen eigen talenten heeft en dat je niet overal goed in kan zijn. Door de diversiteit van elk groepslid wordt de leerwinst ook groter. Dit komt tot stand door **peer teaching**, maar ook door samen te spelen en naar elkaar te kijken. Het wisselen van de groepssamenstelling voorkomt ook dat er klikjes gevormd worden en andere kinderen zich uitgesloten voelen. Met iedereen samenspelen komt de groepsdynamiek ten goede.

☞ Organiseer andere activiteiten:

- ✦ Een circusstage met een publiek toonmoment op de laatste dag. Zo kan je op korte termijn echt iets wezenlijks opbouwen.
- ✦ Een circuskamp
- ✦ Mee-doe-lessen of een open circusatelier waarin anderen mogen meedoen: dit werkt drempelverlagend voor andere kinderen, waardoor ze ook gemakkelijker de weg naar de circusles vinden.
- ✦ Een ouder-kind circomotoriekworkshop
- ✦ Een optreden. Op school (op een opendeurdag, een schoolfeest), in de buurt (tijdens een wijkfeest), in een andere vereniging, in een ziekenhuis, in een rust- en verzorgingstehuis (waardoor de kinderen in contact komen met ouderen). Dit werkt niet enkel groepsverbindend maar ook inbeddend in de lokale netwerken.

Door de kinderen van Cirkus Atobaf de kans te geven om als circusambassadeurs naar andere kinderen te gaan, willen we de stap naar circus en cultuurbeleving nog kleiner maken. Want wie geproefd heeft, zal sneller zin krijgen in meer!

→ Ingrid Nackaerts, evenementenorganisator ←

PERSPECTIEF BIEDEN

Circuslessen kunnen door de veelheid aan ervaringen en leermomenten een perspectief bieden in het leven van de kinderen. Dit is voor maatschappelijk kwetsbare kinderen extra belangrijk, want zij zien vaak weinig perspectief in hun leven.

- ✦ In eerste instantie kan circus een zinvolle hobby zijn. De circuslessen bieden een structuur in hun leven.
- ✦ Op termijn kan er gekozen worden voor het installeren van een groep waar mee opgetreden wordt.
- ✦ Eventueel kunnen kinderen doorgroeien tot assistent lesgever tijdens de circuslessen, tot toekomstige begeleider of ervaringsdeskundige in sociaal circus. Of ze kunnen doorgroeien tot circusartiest.
- ✦ Doordat de kinderen in de circuslessen hun talenten ontdekken, krijgen ze inspiratie over wat ze later in het leven willen doen.

Ik heb vroeger trucjes geleerd van volwassenen, maar vind het tof om die nu aan te leren aan kinderen. Ondertussen kan ik ook nog mee doen. Mensen weten zo met wat we bezig zijn en leren Cirkus Atobaf kennen. Het is tof om nu te kunnen afwisselen tussen optreden en workshops geven. Tijdens workshops wil ik vooral zorgen dat de kinderen een fijne dag hebben.

→ Elisabeth, 11 ←

Tijdens de workshops wil ik dat de kinderen circus leren kennen. Nu kennen ze dat meestal alleen van tv, met dieren enz. Het is tof om kinderen te leren met wat wij bezig zijn. Dat is niet altijd hetzelfde. Zo krijgen de kinderen een breder beeld van circus.

Het is heel tof om te kijken hoe de kinderen workshops geven. Ik geloof ook in de meerwaarde van deze manier van werken. De kinderen van Cirkus Atobaf leren zo heel nieuwe vaardigheden, zoals planmatig en zelfstandig werken. Er is dus een mooie wisselwerking tussen de kinderen die de workshop geven en de kinderen die de workshop volgen.

→ Sam, kinderwerker ←

→ Soraya, 11 ←

~BIJLAGE 1~ EEN MOGELIJKE OPBOUW VAN EEN CIRCUSLES

Voordat de les effectief begint, kan het handig zijn om de kinderen eerst even vrij te laten spelen.

Op die manier krijg je - door goed te observeren - al veel belangrijke informatie om je les bij te sturen. Zo kun je merken of de kinderen een slechte dag hebben gehad en of ze moe zijn. En je voelt aan of er conflicten zijn in de groep.

- ✧ Kring
Een kring is een goede start van de les: iedereen zit bij elkaar en iedereen ziet elkaar. Dat werkt groepsbindend en kan als ritueel gebruikt worden.
- ✧ Opwarmingsspel
Het is leuk als je hier materiaal voor kunt gebruiken dat later in de les aan bod komt.
- ✧ Circusatelier
In ateliers worden verschillende circusvaardigheden op diverse plekken gelijktijdig uitgevoerd. Het materiaal wordt op een overzichtelijke wijze opgesteld in de zaal. Alle posten worden met de begeleiders doorlopen en gedemonstreerd. Via een doorschuifstelsel schuiven verschillende groepen na een bepaalde tijd door van de ene naar de andere post. De begeleiders lopen voortdurend rond en helpen waar nodig is. Ze zijn beschikbaar om uitleg aan te vragen.
Bij *Cirkus Atobaf* wordt de zaal en de groep meestal in twee gedeeld. Elke

subgroep heeft steeds twee begeleiders. Uit ervaring bleek deze aanpak het meest efficiënt.

✧ Vrij oefenen

De kinderen mogen vrij spelen met al de circusmaterialen waarmee ze tot nu toe reeds geoefend hebben. De verschillende circusmaterialen worden ordelijk over de zaal opgesteld. De kinderen kunnen vrij kiezen met welk materiaal ze willen oefenen.

Tip: Vrij oefenen kan ook gebruikt worden als beloning!

✧ Opruimen van het materiaal

De meeste kinderen ruimen niet graag op. Voor sommige groepen maatschappelijk kwetsbare kinderen is dit een extra aandachtspunt, omwille van eventuele weerstanden. Sommigen weigeren mee te helpen, treuzelen bij het opruimen of spelen rustig verder met het materiaal. Vaak moeten de begeleiders dan ook veel 'trekken', de kinderen aanmoedigen en aanspreken. Dit kan zeer vermoeiend en frustrerend zijn voor beide partijen. Een oplossing hiervoor is het installeren van een bepaald ritueel. Zo kan er een leuk, motiverend liedje opgezet worden telkens als er opgeruimd moet worden. De kinderen worden daarbij voor een uitdaging gesteld: als het liedje stopt, moet het opruimen gedaan zijn. Na verloop van tijd zal deze aanpak zo werken dat de kinderen weten dat er opgeruimd moet worden zodra ze de muziek horen.

✧ Afsluiting van de les: een ontspannen afsluitopdracht, een groepsspel of een korte nabespreking

- Hoe was de les? Ervaringen?
- Belangrijke mededelingen
- Bekrachtiging van wat goed was
- Wil er iemand nog iets kwijt?

~ BIJLAGE 2 ~ ZELF CIRCUSMATERIAAL KNUTSELEN

Leeftijd: Vanaf 8 jaar
Duur: ± 30 minuten

Benodigdheden:

- ↳ Weegschaal
- ↳ 3 ballonnen per bal
- ↳ Mini cola flesje
- ↳ 100g vogelzaad

Voor de uiteinden van de flowerstick kan je ook een luchtmatras gebruiken. Ook een kop van een poppenkastpop is bruikbaar.

Bedoeling is dat de uiteinden verzwaaard zijn.

JONGLEERBALLEN MAKEN

STAP 1

- ↳ Weeg 100gram af in het flesje en trek dan een streep. (Op deze manier weten de kinderen tot hoever ze moeten vullen)
- ↳ Vul het flesje met zaad. (Houd met de ballon het gat dicht)
- ↳ Zorg ervoor dat het zaad volledig in de ballon zit voor je het flesje wegneemt.

STAP 2

- ↳ Knip van de 2e ballon het tuutje af tot net aan de verdikking.

STAP 3

- ↳ Trek de 2e ballon er al half over.

STAP 4

- ↳ Knip het tuutje van de 1e ballon af.
- ↳ Let op dat het zaad er niet uitvalt!

STAP 5

- ↳ Doe de 3e ballon binnenstebuiten. (Als er geen reclame opstaat hoeft dit niet)
- ↳ Knip het tuutje eraf zoals in Stap 2.
- ↳ Knip achteraan en langs de zijanten een klein gaatje.
- ↳ Doe hem er rond zoals in Stap 3 en 4.

KEGEL MAKEN

STAP 1

- Maak een verdikking ter hoogte van de teut van de fles met de gaffertape. Zo draait de stok niet rond.

STAP 2

- Maak een gaatje van onder in de fles met een spijker en hamer. Zo kan je de schroef er makkelijker indraaien.
- Nu staat de stok ook vast aan de onderkant.

STAP 3

- Zet de dop op het uiteinde van de stok.
- Maak opnieuw een gaatje door er een spijker zachtjes in te hameren. Zo kan je de schroef makkelijker door de dop heen draaien.

STAP 4

- Versier de fles met elektriciteitStape.

Leeftijd: 8 jaar
(met hulp van leider)
Duur: 20 minuten

Benodigdheden

- Bru fles + dop
- elektriciteitStape
- gaffertape
- houtenstok van +- 53 cm
- twee schroeven
- twee rondellen

FLOWERSTICK MAKEN

Leeftijd: vanaf 9 jaar
Duur: minstens 1 uur

Benodigheden:

- Ronde beukenstok: dikte van 1,08cm; lengte 60cm
- Binnenband fiets (best een ronde)
- plastic tafelkleed/leer
- Elektriciteitstape
- Nietjesmachine
- Dunne stokken: dikte 1cm, lengte 50cm

TIP

Zorg ervoor dat er niet teveel grote gaten in de binnenband zitten.

Voor de uiteinden van de flowerstick kan je ook een luchtmatras gebruiken. Ook een kop van een poppenkastpop is bruikbaar. Bedoeling is dat de uiteinden verzaard zijn.

STAP 1

- Knip het ventiel uit de band.
- Knip de band in het midden op een rechte lijn open.
- Indien er veel kalk binnenin zit, was de band af.

STAP 2

- Knip de band nog eens in 2 op een rechte lijn.

STAP 3

- Begin schuin en niet het begin vast.
- Trek de fietsband goed aan, anders lebbert het snel uit!
- Zorg ervoor dat de draaiingen even ver uit elkaar liggen, zo krijg je een mooi gelijk patroon.

STAP 4

- ☞ Niet op het einde de fietsband vast, best met twee nietjes zodat het goed blijft zitten.

STAP 5

- ☞ Uiteinden zijn 50gram zwaar
- ☞ Maak je gebruik van een tafelkleed is de lengte 46cm, breedte 12cm
- ☞ Knip in op 3cm van de rand en knip de stroken 2cm breed.

STAP 6

- ☞ Niet het uiteinde vast aan de stok.

STAP 7

- ☞ Wikkel strak rond de stok. Zorg ervoor dat dit allemaal op elkaar ligt.
- ☞ Niet in de helft nog eens voor de stevigheid.

STAP 8

- ☞ Tape het uiteinde vast met de elektriciteitstape.

STAP 9

- ☞ Gebruik voor de 2 andere stokken dezelfde techniek als bij Stap 3 en 4.

STAP 10

- ☞ Niet het einde vast en omwikkel het nog eens goed met tape.

LASSO MAKEN

Leeftijd: 6 jaar (met hulp van een leider)
Duur: 15 minuten

Benodigheden

- Gevlochten touw: lengte 2,10m; dikte 10mm
- Rondel: diameter van 10mm
- Elektriciteitstape en gaffertape
- Dunne PVC buis: lengte +- 7cm; diameter 1,5cm

STAP 1

- Tape het begin van het touw in, zo kan de rondel over het touw geschoven worden.

STAP 2

- Versier de PVC buis met elektriciteitstape. Trek deze tape goed aan.
- Schuif de PVC buis over de ingetapete kant van het touw.

STAP 3

- Haal de tape aan het begin van het touw eraf, zo kan je de uiteinden van het touw branden. (Opgepast voor warme druppels)
- Schuif de rondel en de PVC buis door naar het andere einde van het touw. Zo komt de rondel eerst en dan de PVC buis.

STAP 4

- Aan het lege uiteinde maak je nu een lus, je tapet nu de lus vast met de gaffertape. De lus heeft ongeveer een diameter van 1,5 cm.
- Draai de tape er strak rond.

STAP 5

- Op +-37 cm van de lus maak je een verdikking door er de gaffertape rond te draaien.
- De verdikking moet in totaal 1,8 cm zijn.

STAP 6

- Steek nu het uiteinde met de PVC buis door de lus.
- Trek door tot je aan de verdikking komt.

STAP 7

- Tape het uiteinde zonder lus in. (zo kan de rondel zeker niet van het touw afschuiven)

ROLLA BOLLA

- Maak een latje aan elke onderkant van de plank vast met een spijker. Dit zorgt ervoor dat de plank niet van de buis rolt als je er op staat.
- Tip: je kan de plank schilderen of met vernis bedekken.

Leeftijd: 6 jaar (met begeleiding van leider)
Duur: 15 minuten

Benodigdheden

- Multiplex plank (in laagjes) van 30x60cm en 1,8cm dik
- Pvc buis met diameter van 15cm
- Twee latjes van 28-30cm, met diameter van 2,8cm
- Vier spijkers

~ NUTTIGE CONTACTEN EN INFO ~

OVER ARMOEDE EN

MAATSCHAPPELIJKE KWETSBAARHEID

- ✦ www.netwerktegenarmoede.be
- ✦ www.uitdemarge.be
- ✦ www.desocialekaart.be
- ✦ BAERT H., DROOGMANS A., *Bind-Kracht door Basisschakelmethodiek; Een opstap in armoedebestrijding.* Leuven: LannooCampus, 2010.

OVER CIRCUS

- ✦ www.circuscentrum.be
- ✦ LEPER, R., VAN MAELE, I., *Circus op school. Acrobatie, evenwicht en jongeren.* Leuven Acco, 2001.
- ✦ Taeymans R., *Vanbouchout L Nelsons acrobatenboek,* Leuven, 2013, Davidsfonds
- ✦ Mooss vzw - Kunst- en erfgoededucatie. *Theorie en praktijk*
- ✦ Social Circus, a guide to good practices, http://sccw.co.uk/wp-content/uploads/2010/09/PDF-social_circus_handbook_2011.pdf

OVER SUBSIDIES

- ✦ Participatiedecreet
- ✦ Fonds vrijetijdsparticipatie
- ✦ Koning Boudewijnstichting
- ✦ Steunpunt vakantieparticipatie
- ✦ Lokale bonnen, passen en cheques

IEDEREEN OP STELTEN

buurtwerk
't Lampeke

Niet elk kind groeit op met dezelfde kansen. Overal ter wereld zijn kinderen het eerste slachtoffer van armoede. En wie opgroeit in kansarmoede krijgt beduidend minder kansen om deel te nemen aan het sociaal-culturele verenigingsleven. Niet uit onwil, wel uit onmacht. De weg naar een vrijetijdsorganisatie kent namelijk heel wat drempels.

Een circusproject kan een laagdrempelige insteek zijn om maatschappelijk kwetsbare kinderen te bereiken en groeikansen te geven. Het niet-talige, niet-competitieve karakter van circus maakt de instap mogelijk voor iedereen. Circus biedt bovendien snel succeservaringen aan. En je leert er heel wat vaardigheden die nodig zijn om volwaardig te kunnen participeren aan de samenleving.

IEDEREEN OP STELTEN wil kapstokken aanbieden aan al wie een sociaal circusproject wil opstarten: begeleiders van maatschappelijk kwetsbare kinderen, circusateliers, jeugdwerkingen, organisaties uit de bijzondere jeugdzorg, brede-schoolprojecten, begeleiders uit het reguliere jeugdwerk of medewerkers in de kinderopvang.

Kant-en-klare oplossingen zal je hier niet vinden. Die bestaan niet. Elk kind en elke groep vragen een eigen aanpak. Toch zijn er enkele *tricks* die hun nut keer op keer bewijzen. **IEDEREEN OP STELTEN** deelt eigen ervaringen en hoopt je onderweg te inspireren. Want circus met maatschappelijk kwetsbare kinderen kan een verrijkende en boeiende zoektocht zijn die de moeite waard is.

